

Muistio

11.12.2019

Yhteenvedo aamupäivän pöytäkeskusteluista

Vanhusneuvostopäivässä 7.11.2019 oli tänä vuonna aiheena vanhusneuvosto koko ikäväestön asiassa – turvallisuus, palvelut ja hyvä arki. Aamupäivän ohjelma keskittyi turvallisuuteen ja sähköisiin palveluihin. Iltapäivän aiheena oli hyvä arki ja osallisuus. Pöytäkeskusteluja käytiin kahdessa osassa aamupäivällä ja iltapäivällä. Osassa pöydistä jakaannuttiin kahteen ryhmään ja osassa pöydistä koko pöytä kävi yhdessä keskustelut. Ryhmätöitä tekivät myös etäyhteydellä osallistuneet vanhusneuvostot.

Aamupäivän ryhmätöiden aiheena oli: ”Miten ja mitkä digiasiat vanhusneuvostojen listoille.” Kysymykset olivat:

- Mitä vanhusneuvostoissa tehdään nyt digiasioiden edistämiseksi omassa kunnassa? (Konkreettisia esimerkkejä)
- Miten vanhusneuvosto voi vaikuttaa siihen, että digiasiat nousevat paremmin kunnalliseen päätöksentekoon mukaan? (Konkreettisia esimerkkejä)

Tässä yhteenvedossa käydään ensin läpi ensimmäinen kysymys eli mitä vanhusneuvostossa tehdään nyt digiasioiden edistämiseksi omassa kunnassa. Sen jälkeen kootaan yhteen pöytäryhmissä ja etäyhteyden välityksellä osallistuneiden vanhusneuvostojen vastaukset siitä, miten vanhusneuvosto voi vaikuttaa siihen, että digiasiat nousevat paremmin kunnalliseen päätöksentekoon mukaan.

Mitä vanhusneuvostoissa tehdään nyt digiasioiden edistämiseksi omassa kunnassa? (Konkreettisia esimerkkejä) Pöytäkeskusteluissa esiin nousi seuraavia asioita

Vastauksista kävi ilmi, että vanhusneuvostot ja eri kuntien ikäihmiset ovat hyvin erilaisessa tilanteessa digiasioiden edistämisen suhteen. Joissakin kunnissa esimerkiksi ikäihmisten digiopastus on säännöllistä, toistuvaa toimintaa ja joissakin kunnissa epävarmaa pysyvänä toimintana. Joissakin kunnissa digiopastusta suunnitellaan, mutta ei olla vielä toteutettu. Vanhusneuvostot voivat selvittää digituen mahdollisuudet ja tehdä aloitteita tuen saamiseksi. Osassa vastauksista todettiin, että asia on ollut enemmän esillä eläkeläisyhdistyksessä, ei niinkään vanhusneuvostoissa.

Useammassa vastauksessa mainittiin, ettei vanhusneuvostoissa ole käsitelty digiasioita. Mainittiin myös, ettei tiedetä onko asian eteen tehty kunnassa mitään. Joissakin kunnissa aihetta on sivuttu, mutta ei varsinaisesti käsitelty.

Osalle vanhusneuvostoista on tarjottu digineuvontaa ja digitutorkoulutusta. Keskeisinä toimijoina opastukseen antamiseen mainittiin eläkeläisjärjestöt, yhdistykset, nuorisovaltuustot, pankit, kirjastot ja oppilaitokset. Joissakin kunnissa vapaaehtoiset antavat ohjeistusta digiasioissa. Työväenopistoissa ja kansalaisopistoissa on järjestetty ikäihmisille kursseja digiasioista. Yhteistyötä on ollut myös kunnan toimijoiden kanssa. Pankit ovat antaneet henkilökohtaista digiopastusta.

Erilaisia yleisö- ja teematilaisuuksia on järjestetty digiasioista. On järjestetty tilaisuuksia missä eri pankit on kutsuttu yhteiseen ikäihmisten tilaisuuteen kertomaan pankkien apumahdollisuuksista. Yksi tapa toteuttaa digiopastusta on ikäihmisille suunnattu tapahtuma, jossa on myös digiklinikka, jossa on neuvot. Monessa kunnassa on suunnitteilla tapahtumia ja opastuksia aiheesta.

Järjestöt ja yhdistykset ovat antaneet ilmaista opastusta digiasioissa. Nuoret, esimerkiksi nuorisovaltuustot ja lukiolaiset ovat olleet opastamassa joissakin vanhusneuvostoissa. Ehdotettiin, että toisen asteen opiskelijat (lukio ja ammattikoulut) voisivat toimia digikouluttajina ja saada samalla opintosuorituksia.

Matalan kynnyksen paikat mainittiin paikkoina, joissa annetaan neuvontaa ja yksilöllistä ohjausta. Joissakin kunnissa on järjestetty säännöllisiä digikinkereitä. Kunnassa, jossa on lyhyet etäisyydet henkilökohtaista opastusta voi saada kotona. Joissakin vanhusneuvostoissa digiasioita on vanhusneuvoston toimintasuunnitelmassa ja talousarviossa.

Tuusulassa vanhusneuvostojen pöytäkirjat ovat luettavissa netissä sen jälkeen, kun ne on hyväksytty sähköisesti. Tuusulassa keskitetyn asiakaspalvelu Tuusinfo toivotaan laajentuvan koko Tuusulan alueelle (tällä hetkellä Hyrylän keskustassa). Tämä helpottaisi myös digiasioiden kanssa kamppailevia. Esimerkiksi Kirkkonummella on saatu vanhusneuvoston aloitteesta puhelinpalveluna seniorilinja, joka on yksi puhelinnumero, josta saa apua ja ohjataan eteenpäin. Puhelimeen vastaa viranhaltija.

Joissakin kunnissa digikurssin käyneet ikäihmiset ovat saaneet käyttöönsä tabletin. Kaupungin tiedottajat ovat opastaneet vanhusneuvoston jäseniä käyttämään kaupungin sivuja ja opettamaan omista yhdistyksissään, joissa toimivat.

Vanhusneuvoston roolina digiasioiden edistämiseksi mainittiin yhteistyö eri toimijoiden kanssa, esimerkiksi kunnanvaltuuston ja järjestöjen. Vanhusneuvosto voi toimia välittäjänä eri tahojen yhteistyössä. Vanhusneuvosto voi esimerkiksi ottaa yhteyttä eri pankkeihin ja kysellä miten ikäihmiset saavat pankkipalveluja niin, ettei tarvitse jonottaa. Vanhusneuvosto voi ohjata eläkeläisjärjestöt järjestämään tarvittavaa neuvontaa ja ohjeistusta. Vanhusneuvoston tehtävänä nähtiin keskusteluun osallistuminen ja tiedottaminen.

Kyselyt opastuksen tarpeellisuudesta ovat yksi keino lisätä ja kohdentaa oikeanlaista digiopastusta ikäväestölle. Vanhusneuvostoista annetaan vinkkejä koulutusten järjestäjille koulutustarpeista. Tiedotetaan olemassa olevasta neuvonnasta.

Ehdotettiin, että tulisi kartoittaa ketkä kunnissa tekevät digiasioita ja koota heidät yhteen kehittämään.

Pöytäkeskusteluissa nousi esille, etteivät kaikki halua tai osaa käyttää digipalveluita ja se pitää sallia.

Miten vanhusneuvosto voi vaikuttaa siihen, että digiasiat nousevat paremmin kunnalliseen päätöksentekoon mukaan? (Konkreettisia esimerkkejä)

Kunnan päättäjien merkitys

Esille nousi yhteistyö kunnan päättäjien ja virkamiesten kanssa. Tärkeänä pidettiin päätöksenteon ja valmistelun seuranta ja yhteydenpitoa päättäjiin asioiden valmisteluvaiheessa. Kunnan päättäjille voisi järjestää seminaareja. Huomautetaan kunnanhallitukselle, että asiat on tuotava jo suunnitteluvaiheessa vanhusneuvostolle. Eri vaihtoehtoja esitellään virkamiehiltä vanhusneuvostolle ennen lautakuntakäsittelyä. Lautakunnat mainittiin myös tahona, johon otetaan yhteyttä asian eteenpäin viemiseksi esimerkiksi onetus- ja sivistyslautakunta. Lautakunnissa on vanhusneuvoston edustajia paikalla neuvon-

edustaja vanhusneuvoston kokouksiin kyseisiä asioita käsiteltäessä. Yhtenä keinona mainittiin yhteyden pitäminen tietohallintapäällikköihin. Varmistaa, että vanhusneuvoston pöytäkirjat menevät kunnanpäättäjien tietoon ja käsittelyyn. Kutsutaan kunnan tiedottaja säännöllisin väliajoin vanhusneuvoston kokouksiin.

Ehdotettiin, että tabletit/Ipadit tai tietokoneet annettaisiin vanhusneuvoston jäsenille ja opastus niiden käyttöön. Ehdotetaan, että kunta kustantaa tabletilaitteen kaikille, joilla ei ole mahdollisuutta sitä hankkia itse. Kaupungin tai kunnan strategiassa huomioitava ikäihmisten digiosaaminen. Vanhusneuvoston puheenvuoron pitäminen ennen valtuuston kokousta lisää tietoa ja tunnettavuutta. Ehdotettiin, että kaupungin/kunnan strategiassa huomioitava ikäihmisten digiosaaminen.

Vanhusneuvostojen rooli ikäihmisten ja päättäjien välillä

Vanhusneuvostot ovat vaikuttamista varten. On tärkeää tunnistaa asiat, joihin tarvitaan panostusta tai kehittämistä. Vanhusneuvoston tehtävä on viestittää päätöksentekijöille mitä pidetään tärkeänä, koska vanhusneuvosto on asiantuntijaroolissa. Vaikuttaa voi tekemällä aloitteita digiasioiden edistämiseksi. Vanhusneuvoston tulee olla aloitteellinen kuntalaisilta kuultujen ongelmien esilletuonnissa. Ikäihmisiltä pyydetään palautetta ja digiasioiden toimivuutta kunnassa, asiat viedään tiedoksi päättäjille sekä tehdään aloitteita ja esityksiä. Vanhusneuvosto voi vaikuttaa aloitteiden tekemisen lisäksi tiedottamisella ja lausuntojen antamisella ikäihmisiä koskevissa asioissa. ”Vanhusneuvosto osallistuu aktiivisesti digituen kehittämiseen ja keskusteluun. Nostaa aiheita keskusteluun”. Vanhusneuvosto voi tehdä kannanoton kaupunginhallitukselle digiohjauksen tarpeesta. Ehdotettiin digiohjauksen järjestämistä vanhusneuvoston toimintasuunnitelmiin.

Osallistaminen

Vanhusneuvoston jäsen on otettava mukaan eri hankkeisiin. Yhtenä esimerkkinä mainittiin, että vanhusneuvoston jäsen mukaan kunnan digiryhmään. Tilaisuuksien striimaminen on yksi keino, kutsutaan tilaisuuteen kaupungin johtavat viranhaltijat. Ehdotettiin kyselyn tekemistä ikäihmisille heidän tarpeista. Tarvitsevatko he digiopastusta ja minkälaista. Myös järjestöiltä voi pyytää tietoa. Pidetään eläkeläisten yhteinen palaveri, jossa ideoidaan infoa. Tehdä kysely tietotekniikan käytöstä yli 75-vuotiaille. Toteuttajana voisi olla esim. kyläyhdistykset. Kyselyn tulokset lähetettäisiin kunnan hallitukselle. Ikäihmisten mukaan ottaminen päätöksentekoon ja ikäihmisiä koskeviin projekteihin.

Viestintä ja tiedon levittäminen

Esille nousi, miten tavoitetaan heidät, joilla ei ole laitteita tai nettiä. On tärkeää, ettei kaikki tiedottaminen tapahdu ainoastaan netin välityksellä. Paikallislehdet ovat tärkeitä tiedon jakamisen välineitä. Paikallislehtien kautta voisi tehdä kyselyn digiasioista, sitä kautta saa tiedon tarpeista. Selkokieli on tärkeää, samoin selkeä nettiosoite esimerkiksi vantaa.fi/vanhusneuvosto. Palveluesitteen tekeminen on hyvä keino viestintään. Kun kunnan sivuja uudistetaan, on vanhusneuvoston edustajan hyvä olla mukana suunnittelussa. Tuettaisiin pieneläkeläisten digihankintoja. Vanhusneuvosto on esittänyt kaupungin kotisivujen saavutettavuuden parantamista. Vanhusneuvosto voi levittää tietoa ja opastaa mistä saa koulutusta.

Kohtauspaikat

Raisiossa on kuntalaisten kohtauspaikka ns. olkkari, jossa ovat mukana KELA, sosiaalipuoli, vapaaehtoistyöntekijät ym. Kävijöitä käy 70 henkeä päivittäin. Vanhusneuvosto voi selvittää kuinka esimerkiksi kirjasto voi olla mukana yhteistyössä.

Muita esille tulleita vaikuttamiskeinoja

- Kunnan neuvontapuhelin on hyvä keino vastata ihmisten kysymyksiin (apteekki, kirjasto ja terveyskeskus).
- Valtiolta olisi hyvä saada rahaa. Lakiin kirjattava vanhusneuvostojen kokoonpano. ”Alueelliset/valtakunnalliset/maakunnalliset vanhusneuvostot vievät yhteistuumin asioita eteenpäin.”
- Saarijärvellä: ”vanhusneuvosto on esittänyt digiasioiden osaamisen koulutuksen tarvetta mm. kansalaisopistoille vuosien ajan. Kurseja on myös saatu.”
- kunnalliset digineuvojat käyttöön
- digistrategia ja sen seuraaminen konkreettisilla mittareilla
- vuosittainen järjestötapaaminen
- Neuvoston järjestämät vaalipaneelit ym. teemana vanhusten asiat.
- Vanhusneuvoston jalkautuminen eri kunnan-/kaupunginosiin.
- asiantuntijoiden kuuleminen
- Miten päästään vaikuttamaan etukäteen esim. rakennusten varustamiseen (tietotekniikka)
- teemaviikot
- kaupunkiin ollaan perustamassa työryhmä kaupungin kotisivujen saavutettavuuden parantamiseksi
- Valokuidun rakentaminen sivukylille. Kuituyhtiön pitäisi markkinoida ikäihmisen tulevaisuutta ja palveluita. Kotona asumisen tukimuotona tulee olemaan erittäin hyvä.
- SeniorSurf-tapahtumia esimerkiksi kirjastossa
- Ehdotetaan terveysasemalle omakantaopastusta tietokoneella ja kunnan it-tukihenkilölle työajan lisäämistä jolloin voisi toimia digi-tukihenkilönä.
- Vanhusneuvosto voi vaikuttaa yhdistyksen kautta digitalisaation vierihitoon.
- Kunta järjestää etätukea yksityisille ikäihmisille
- Oma Facebook-sivusto, josta saa tietoa
- Tarvitaan vielä enemmän aktivoitumista mm. digiasioiden eteenpäin viemiseksi. Paikallislehteen tehtäisiin juttu digiasioista. Tämän yhteydessä olisi paikallislehdessä kuponki, jonka voisi täyttää ja toimittaa vaikka jossain kaupassa olevaan palautelaatikkoon. Kysyttäisiin ikäihmisten digikoulutustarpeesta, haluaako peruskoulutusta vai jatkokoulutusta vaiko molempia.
- Lisäksi tarkoitus on kutsua pankkitoimihenkilöitä, terveystuolien osaajia ja Kelan edustajia kertomaan digitaalisten palveluiden käytöstä esim. yhdistyksiin tai järjestämällä koulutus.
- Tehdä vetoamus kaupungin hallitukselle ja valtuustolle digiasioiden kuntoon saattamiseksi, jotta ikäihmiset voisivat paremmin olla osallisia omien asioidensa hoidossa.
- Tilataan digitaalisuuden eettiset periaatteet ja pelisäännöt -muistitikku.
- Sähköiset kokoukset vanhusneuvoston tulevaisuudessa
- Kirjataan toimintasuunnitelmaan